

Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (16-17 січня 2016р.): Зб. наук. праць. – Вип. 10. - Переяслав-Хмельницький, 2016. – С.272-274.

Ірина Шама

(Старобільськ, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ KEYС-ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Інтеграція України в європейський простір зумовлює розвиток вітчизняної вищої освіти на засадах Болонського процесу, де пріоритетом виступає підвищення спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування, поліпшення мобільності громадян на європейському ринку праці, підвищення конкурентоспроможності вищої школи.

Ще одним чинником модернізації системи освіти є стрімкий розвиток інформаційних технологій. Суть такої модернізації найбільше відбилася в концепції дистанційної освіти, яка, завдяки такому глобальному явищу як Інтернет, охоплює широкі шари суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку. Особливого значення така модернізація системи освіти набуває в нашій державі, тому що більшість ВНЗ Європи та США ввели таку зручну для студентів форму освіти набагато раніше, ніж Україна.

Система дистанційної освіти має ряд переваг і значно розширює коло потенційних студентів. Одержати освіту дистанційно має можливість молодь, яка не може поєднувати навчання з роботою або проживає у віддаленій від обласних центрів місцевості; військовослужбовці; домогосподарки; керівники; бізнесмени або студенти, що бажають паралельно одержати освіту, люди з обмеженими можливостями, а також студенти, які вимушені були залишити свої домівки, у зв'язку з проведенням АТО на Сході України. ВНЗ, які були евакуйовані на мирні території також були вимушені у короткі терміни налагодити дистанційну форму навчання для своїх студентів. ЛНУ імені Тараса

Шевченка у цих складних умовах успішно запровадив дистанційне навчання і на даний час є флагманом дистанційної освіти в Україні.

Дистанційна освіта не є перенесенням традиційних форм навчання у віртуальне середовище, вона потребує нових підходів до формування навчального контенту. Перш за все, потрібно використовувати інтерактивні методи і методики, інноваційні технології, які надають змогу студентам самостійного пошуку рішення навчальної проблеми, поєднувати теоретичні знання з практикою.

Однією з найбільш ефективних технологій проблемного навчання, що використовується з метою набуття студентами педагогічних спеціальностей професійних навичок є кейс-технологія, основним завданням якої є формування бази знань студентів, на засадах якої в подальшому будується практична діяльність майбутнього педагога.

Інтенсивна освітня кейс-технологія дає прекрасні можливості поєднання педагогічного керівництва з розвитком самостійності, ініціативи, творчості викладача та студента.

Існують різні позначення даної технології навчання, хоча ця різниця незначна. У зарубіжних публікаціях зустрічаються такі назви, як метод вивчення ситуацій (case studies), ділових історій (case stories) і, нарешті, просто метод кейсів (case method). У вітчизняних виданнях найчастіше йдеться про метод конкретних ситуацій (КС), ділових ситуацій, кейс-метод, а також про ситуаційні завдання [3].

Але поняття «кейс-технологія» найбільш повно відображає зміст даного підходу до навчання і включає у себе: метод ситуаційного аналізу, ситуаційні задачі, ситуаційні вправи, аналіз конкретних ситуацій, метод кейсів, метод «інциденту», метод розбору ділової кореспонденції, ігрове проектування, метод ситуаційно-рольових ігор, метод дискусії [2].

Кейс-технологія являє собою інтерактивну технологію навчання, в основі якої лежать реальні чи вигадані ситуації, спрямовані як на освоєння знань, так і на формування нових якостей і умінь. Кейси - це навчальні матеріали, в яких

сформульовані практичні проблеми, які передбачають колективний або індивідуальний пошук їх вирішення. Сам по собі «кейс» представляє певну функціональну систему, його основна функція - це можливе ефективне застосування отриманих результатів з метою вирішення будь-яких професійних завдань і прийняття рішень.

Проблема застосування кейс-технології піднімалася в дослідженнях у галузі соціології, менеджменту, психології управління, наприклад, в роботах Ю. Ю. Катеринославського, Ю. Д. Красовського, Д. А. Поспелова та ін.

Кейс-технології відносять до одного з «просунутих» активних методів. Безумовно, цей метод має свої сильні сторони, до яких можна віднести:

- можливість роботи групи на єдиному проблемному полі;
- використання структурованої інформації, яка знижує ступінь невизначеності в умовах ліміту часу;
- використання принципів проблемного навчання;
- можливість отримання студентами не тільки знання, а й глибокого розуміння теоретичних концепцій;
- можливість створення нових продуктивних стереотипів діяльності;
- вироблення навичок найпростіших узагальнень [1].

У практиці застосування кейс-методу використовуються два основні підходи:

- розробка спеціальних навчальних кейсів для їх подальшого обговорення в студентській аудиторії;
- використання кейса як ілюстративного матеріалу для ознайомлення учнів з можливими професійними проблемами і способами їх вирішення.

У першому випадку конкретні ситуації складаються на основі реальних подій, описувана в них проблема не вирішена, студенти повинні запропонувати свої варіанти рішень і оцінити ймовірність успіху в кожному випадку, вчитися прогнозуванню ситуації.

Другий підхід передбачає не тільки постановку проблеми, але і вказівку дій, які виконані по її вирішенню. У цьому випадку студенти оцінюють уже

готові рішення, висловлюють думку про подальше можливий розвиток ситуації.

Дистанційне навчання майбутніх педагогів надає більше можливостей для застосування кейс-технології у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу, тому що використовується більш потужний інструментарій для складання кейсів. Наприклад, при вивченні теми «Методи виховання» в рамках дисципліни «Загальна педагогіка» студентам пропонується кейс, який складається з теоретичного матеріалу у вигляді текстового файлу формату pdf, rtf, doc, docx, або у вигляді гіперпосилання на матеріал, розташований у мережі Інтернет. Також пропонується презентація зі стислим викладом основної інформації у вигляді таблиць, схем або малюнків. Також пропонується переглянути інтерактивний постер, створений з використанням ресурсу Glogster www.edu.glogster.com. Glogster - це сервіс Веб 2.0, який дозволяє створювати онлайн-плакати, тобто Glogs. Глог, glogs (поєднання слів графічний + блоги, graphical blogs) - це мультимедійна веб-сторінка або мультимедійний постер, на якому можуть бути представлені тексти, фото, відео, звукові файли, графіка, посилання та ін. За допомогою цього сервісу можна створити інтерактивний постер, де розмістити усю можливу інформацію по даній темі.

Також у рамках кейсу з теми «Методи виховання» викладач розробляє і викладає на сайті дистанційного навчання педагогічні ситуації, які представляє як фрагмент навчального відео або як навчальний комікс, що створюється за допомогою спеціальної програми розкадровки, яку можна знайти на ресурсі www.storyboardthat.com.

Розкадровки (комікси) можна використовувати по-різному. По-перше, це гарний інструмент для планування навчальних матеріалів - відео, аудіо, лекцій, всього курсу тощо. У цьому випадку це документ, у якому охарактеризовано візуальні, текстові, аудіо елементи, їх взаємодію та порядок показу (куди система чи користувач повинна рухатись далі) кожного елемента в он-лайн курсі.

Крім того, за допомогою коміксів можна пояснювати студентам різну інформацію, у цьому випадку розкадровки (комікси) – це спосіб візуалізації розповіді. Вони нагадують комікси, тому що у них використовуються ілюстрації у послідовних кадрах для того, щоб зобразити оточення (середовище), дії осіб та події, які відбуваються у цей час. Розкадровки (комікси) допомагають персоніфікувати дієвих осіб у розповіді і показати дії, які відбуваються, коли ці особи взаємодіють між собою.

Таким чином, розкадровка – дуже зручний інструмент для створення візуалізованих педагогічних ситуацій, які потребують вирішення.

Студентам пропонується обміркувати педагогічну ситуацію на основі отриманих теоретичних знань, а потім обговорити за допомогою форуму на сайті дистанційного навчання. У процесі обговорення виявляється найбільш вдале рішення даної конкретної педагогічної ситуації.

Для поглиблення і контролю знань з теми студентам також пропонується пригадати і проаналізувати реальні педагогічні ситуації, в яких вони опинилися у ролі учня, вчителя (при проходженні педагогічної практики) або батьків.

Відповідь студенти оформлюють у вигляді текстового файлу за схемою:

- опис виниклої проблеми (детальна характеристика учасників, місце виникнення ситуації, дії учасників і т.д.);
- що передувало виникненню ситуації (події, що мають відношення до ситуації, інциденти, приводи);
- які вікові та індивідуальні особливості учасників проявилися в ситуації;
- ситуація очима учня і педагога;
- особистісна позиція педагога у виниклій ситуації, його реальні цілі при взаємодії з учнями;
- що нового дізнався педагог про підопічних з ситуації;
- причини виникнення даної проблеми;
- які завдання ставилися педагогом для вирішення проблеми;
- які дії зробив педагог, які методи виховання застосував;
- оцінка їх успішності;

- які сумніви, питання залишилися з приводу вирішення даної проблеми;
- прогноз подальшого ходу розвитку ситуації;
- інші можливі варіанти вирішення ситуації;
- висновки.

Функціональні можливості кейс-технології досить великі. У першу чергу кейс-технологія сприяє ефективному формуванню широкого інформаційного поля у форматі професійної діяльності педагога, а також активізує розвиток професійних, аналітичних та комунікаційних навичок. Неабияким вважається і той факт, що кейс-технологія служить благодатним середовищем не тільки для професійного навчання, а й виховання цілісної особистості. Адже саме занурення у професійно-інформаційне поле і знаходження в ньому від витоків до моменту розв'язання проблеми, активне застосування основних методів і прийомів розумової діяльності сприяє розвитку тих особистісних якостей, які є важливими якостями будь-якого фахівця.

Основна функція кейс-методу – вчити студентів вирішувати складні неструктуровані проблеми, які не можливо вирішити аналітичним способом.

Практична складова, укладена в рішення кейсів, дозволяє формувати професійну компетентність майбутнього вчителя. Метод кейсів гармонійно вплітається в освітній процес, доповнює його всілякими життєвими деталями, наближає до навколишньої дійсності, має реальні передумови для формування досвіду успішної педагогічної діяльності.

Таким чином можна зробити висновок, що використання кейс-технології у дистанційному навчанні майбутніх учителів є дуже ефективним і перспективним. Дистанційне (електронне) навчання виступає не тільки як альтернатива традиційним формам, але й стає невід'ємною частиною сучасного життя.

У подальшому ми плануємо розробити кейси для дистанційного курсу «Педагогічна майстерність» і спецкурсу «Теорія і методика виховної роботи».

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Долгоруков А.М. Case Study как способ (стратегия) понимания. Практическое руководство для тьютора системы открытого образования на основе дистанционных технологий / Под ред. А.М. Долгорукова. - М.: Центр интенсивных технологий образования, 2002. - С. 21 - 44.
2. Панфилова А.П. Основы менеджмента. Полное руководство по кейс-технологиям / А. П. Панфилова, И. А. Богачек, Л. А. Громова, В. А. Абчук / Под ред. Соломина В. П. – СПб.: Питер, 2004. – 240 с.
3. Эткинсон Дж. Стратегический маркетинг: ситуации, примеры / Дж. Эткинсон, И. Уилсон. – М.: Юнити-Дана, 2001. – 471 с.